

HELSINGIN SEUDUN SUUNNAT

2 / 2004

ALUETALOUS JA ELINKEINOELÄMÄ

Helsingin seudulla
merkkejä nousu-
suhdanteesta

TYÖMARKKINAT

Ikääntyneiden asema
työmarkkinoilla heikkenee

VÄESTÖ

Pääkaupunkiseudun
muuttotappio syvenee

TOIMITILAMARKKINAT

Modernit toimistotilat
vuokrataan nopeasti
hyvään hintaan

HYVINVOINTI JA PAHOINVOINTI

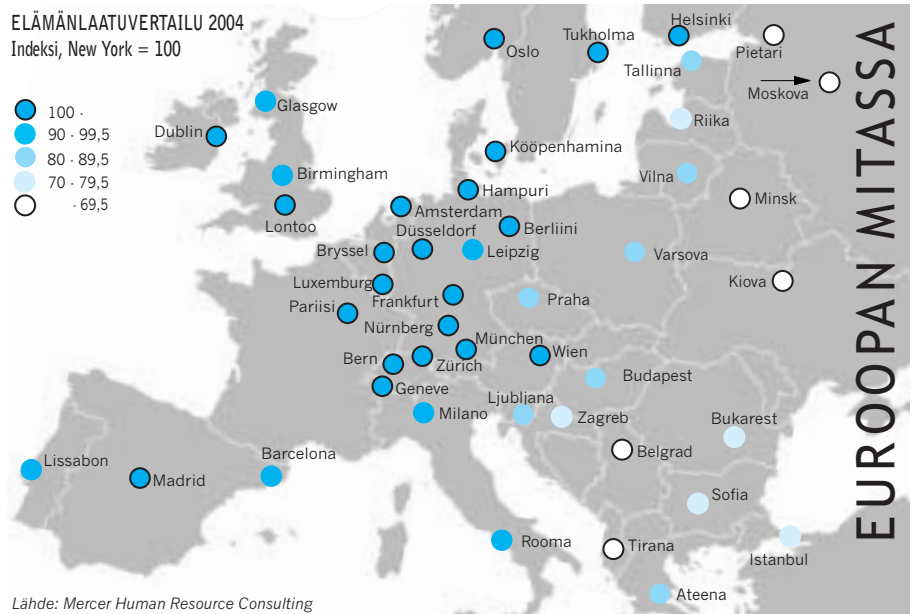
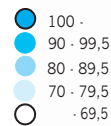
Subutexin takavarikko-
määrät kasvaneet

VALOKIILASSA

Jaakko Kiander
Virosta Euroopan Unionin
jäsen

Ajankohtaiskatsaus seudun kehitykseen 1.6.2004

ELÄMÄNLAATUVERTAILU 2004
Indeksi, New York = 100

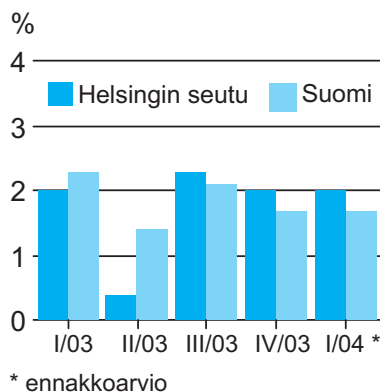
Itä-Euroopan kaupungit eivät vielä pärjää elämänlaatuvertailussa

Mercer Human Resources -yhtiö on listannut kaupungit järjestykseen elämänlaadun mukaan. Elämänlaatu on mitattu 39 eri mittarilla. Elämänlaatuun katsotaan vaikuttavan mm. asumisen, tie- ja sähköverkkojen kunnon, turvallisuuden ja terveydenhuollon tason. Kaupunkeja vertailaan New Yorkiin, jonka indeksi saa arvon 100.

Itä-Euroopan kaupungit eivät vielä pärjää elämänlaatuvertailussa Länsi-Euroopan kaupungeille. Itä-Euroopan kaupunkien indeksien arvot jäävät alle sadan – pääasiassa terveydenhuollon puutteiden vuoksi. Idän kaupungeista Praha sijoittuu korkeimmalle sijaluvulle 73 (indeksi = 89). Sitä seuraavat Budapest ja Ljubljana, jotka löytyvät sijoilta 74 ja 83 (indeksien arvot ovat vastaavasti 88 ja 84.5). Tallinna on parantanut sijoitustaan vuodesta 2003 kahdella pykälällä ja löytyy nyt sijalta 98. Tallinnan indeksi saa arvon 80. Moskovaan ja Pietariin verrattuna Tallinna sijoittuu vertailussa kohtalaisesti. Erityisesti jäte- ja jätevesihuollon puutteiden vuoksi Moskova ja Pietari löytyvät vasta sijoilta 162 ja 157.

Helsinkiä kiitetään hyvästä terveydenhuollosta, hygieenisistä oloista, juomaveden laadusta ja viemäriverkoston kunnosta. Helsinki on parantanut sijoitustaan vuodesta 2003 ja sijoittuu vertailussa nyt 24. sijalle. Pohjoismaista 10. parhaan joukkoon ylsi ainoastaan Kööpenhamina.

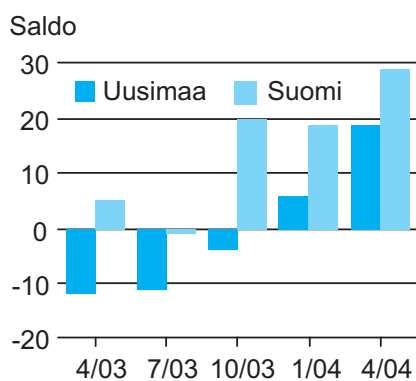
Tuotannon volyymi Muutos (%) edellisestä vuodesta

* ennakkoarvio

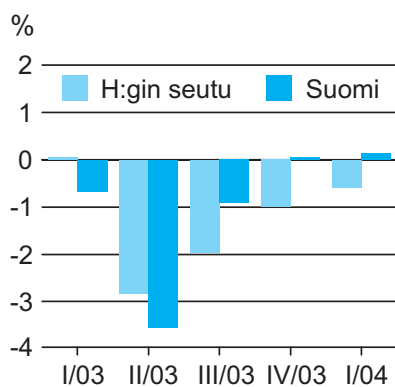
Lähde: Tilastokeskus ja Seppo Laakso

Teollisuuden ja rakentamisen odotukset suhdannenäkymistä

Lähde: Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto (TT), suhdannebarometri

Tehdyt työtunnit Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

ALUETALOUS JA ELINKEINOELÄMÄ

Helsingin seudulla merkkejä noususuhdanteesta

Tuotanto kasvoi Helsingin seudulla ennakkoarvion mukaan 2 prosenttia edellisvuodesta kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Kasvu oli samaa tasoa kuin kahtena edellisenä neljänneksenä. Edellisen katsauksen ennakkoarvio viime vuoden lopun kasvusta korjautui Helsingin seudun osalta alaspäin ja koko maan osalta ylöspäin. Tuotanto Helsingin seudulla kasvoi suunnilleen saman verran kuin koko maassa. Kasvu perustui kaupan, rakentamisen sekä hyvinvointipalveluiden suotuisaan kehitykseen. Sen sijaan teollisuuden tuotanto ja liike-elämän palveluiden myynti eivät vielä lähteneet kasvuun.

Teollisuus uskoo viennin elpymiseen

Suomi on vähitellen kohoamassa uuteen noususuhdanteeseen. Suurteollisuuden odotukset ovat vahvistuneet selvästi. Kuluttajat ja kotimarkkinateollisuus ovat olleet luottavaisia jo pitempään. Vienti vetää ja saa lisää vauhtia kesän aikana. Tuotannon määrä on kasvanut alkuvuoden aikana, ja tuotannon kasvun uskotaan jatkuvan seuraavan puolen vuoden ajan.

Koko maan suhdannenäkymien saldoluku kohosi huhtikuussa 29:ään, kun se oli tammikuussa 19. Myös Uudenmaan yritysten suhdannenäkymät ovat aiempaa valoisammat. Suhdannenäkymien saldoluku oli huhtikuussa 19, kun vielä tammikuussa saldoluku oli 6. Yrityksistä 23 prosenttia ennakoivat suhdanteiden paranevan lähikuukausina. Heikkenemistä odottaa enää 4 prosenttia alueen yrityksistä. Uudenmaan teollisuuden ja rakentamisen suhdanneodotukset ovat kuitenkin varovaisemmat kuin koko maassa keskimäärin.

Uudenmaan teollisuuden ja rakentamisen tuotteiden kysyntä piristyi alkuvuoden aikana. Tuotanto on odotusten mukaisesti lisääntynyt, ja tuotantokapasiteetti on aiempaa paremmin käytössä. Tilauskirjat ovat kohentuneet, mutta ne ovat edelleen hieman tavanomaista ohuemmat.

Investointien arvellaan lisääntyvän seuraavan vuoden aikana. Myös kannattavuuden ennakoitaan jatkavan paranemistaan lähikuukausien aikana. Riittämätön kysyntä on yleisin tuotannon kasvun este, ja henkilökuntaa on edelleenkin vähennetty. Nyrkkisääntönä pidetään sitä, että jos teollisuuden tuotanto kasvaa viiden prosentin tahtia, työllisyystilanne pysyy ennallaan. Vasta tätä kovempi kasvuvauhti alkaa tuottaa uusia työpaikkoja.

Huhtikuuhun 2003 verrattuna runsas kolmannes Uudenmaan teollisuudesta ja rakentamisesta on vähentänyt henkilökuntaa. Työvoimaodotukset ovat kausivaihtelu huomioon ottaen edelleen laskevat, mutta supistuminen on jäämässä aiempaa pienemmäksi. Henkilökuntakehitys on ollut kuitenkin jonkin aikaa Uudellamaalla muuta maata myönteisempää.

Suomen talous on parasta vuosiin

Kuluttajien mielestä Suomen talouden tilanne on tällä hetkellä hyvä, parempi kuin vuosiin. Myös tulevaisuuteen suomalaiset katsovat luottavaisina. Yli kolmannes pääkaupunkiseudun kuluttajista uskoo oman taloustilanteen paranevan seuraavan 12 kuukauden aikana. Myöskään työttömyyttä kuluttajat eivät uumoile omalle kohdalleen, vaikka lähes puolet vastaajista arvioi työttömyyden lisääntyvän lähimmän vuoden aikana. Luottavainen kehityssuunta on vallinnut pitkään. Ihmisillä on säästöjä, korot ovat alhaalla ja inflaatio on maltillista.

Kuluttajabarometri kuvaa saldoluvuilla kuluttajien odotuksia, ja ne saadaan, kun myönteisten vastausten prosentiosuoksista vähennetään kielteisten vastausten prosentiosuudet. Tammikuussa kuluttajabarometrin saldoluku nousi pääkaupunkiseudulla 15,3:een, ja maaliskuussa saldoluku kipasi jo 15,5:een. Pääkaupunkiseudun kuluttajat ovat myös muuta maata luottavaisempia hyvään tulevaan talouskehitykseen.

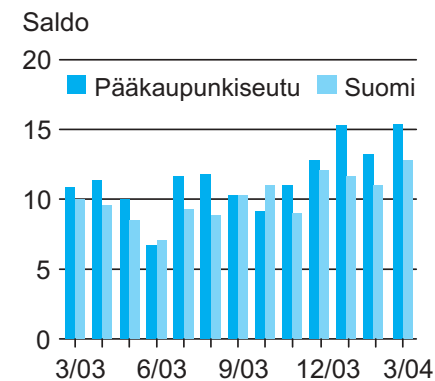
Säästämismahdollisuudet seuraavan vuoden aikana arvioi paremmiksi yli 80 prosenttia pääkaupunkiseudun kuluttajista. Lainanottoa pidetään hyvin kannattavana. Korot ovat alaiset, ja siksi kuluttajilla on kova halu uuteen asuntoon, autoon ja viihde-elektroniikkaan. Maaliskuussa noin 9,7 prosenttia pääkaupunkiseudun kotitalouksista aikoi ostaa varmasti tai mahdollisesti omistusasunnon seuraavan 12 kuukauden aikana. Digitaalisten televisiolähetysten vastaanottamiseen tarvittava sovitin tai kokonaan digitaalinen televisio oli helmikuussa jo noin kymmenesosalla Suomen kotitalouksista.

Palkkasumma kasvaa Helsingin seudulla

Pääkaupunkiseudun palkkasummien kehitys jatkoi alkuvuonna kasvavaa trendiään jokaisella tarkasteltavalla toimialalla. Suhteellisesti eniten palkkasumma kasvoi tammikuussa rakentamisen alalla (noin 6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna). Palkkasumma kasvoi merkittävästi myös julkisessa hallinnossa (yli 5 prosenttia helmikuussa edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden). Pienintä kasvu oli liikenteen ja kuljetuksen alalla. Helsingin seudun palkkasumma kasvoi vajaat 3 prosenttia vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edellisvuoteen verrattuna.

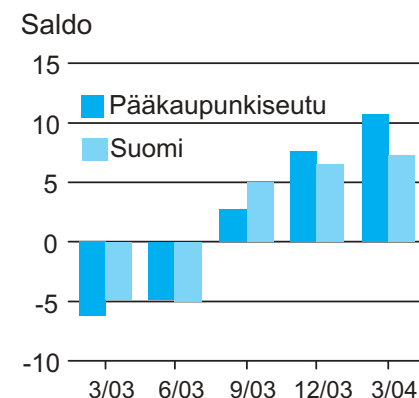
Helsingin seudun liikevaihto kasvoi tammi–maaliskuussa noin 4 prosenttia verrattuna edellisvuoden ensimmäiseen neljännekseen. Suhteellisesti suurinta liikevaihdon kasvu oli pääkaupunkiseudulla moottoriajoneuvojen kaupassa, jossa liikevaihto oli tammikuussa lähes neljänneksen suurempi kuin edellisvuonna vastaavana ajankohtana.

Kuluttajien luottamusindikaattori

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajabarometri

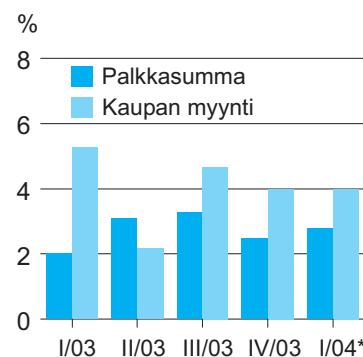
Kotitalouksien odotukset Suomen talouden kehityksestä, tuleva vuosi

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajabarometri

Palkkasumma ja kaupan myynti Helsingin seudulla

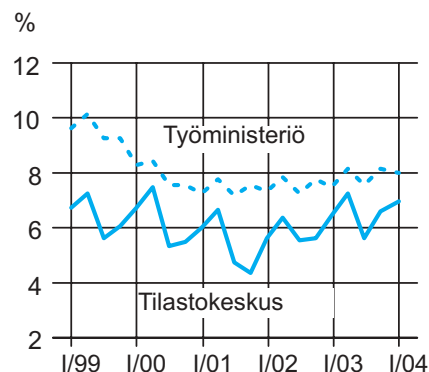
Arvon muutos (%) edellisestä vuodesta

* ennakkoarvio

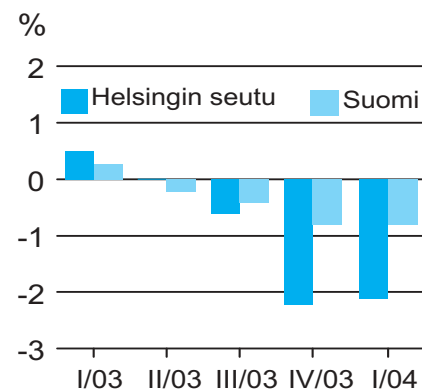
Lähde: Tilastokeskus, verohallinnon alv-suoritus- ja työnantajasuoritustiedot sekä Seppo Laakso

Työttömyysaste (%) Helsingin seudulla

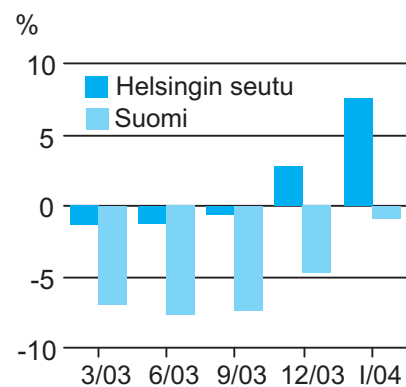
Lähde: Työministeriö, työnvälitystilasto ja Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Työllinen työvoima alueittain Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Pitkäaikaistyöttömyys Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Työministeriö, työnvälitystilasto

TYÖMARKKINAT

Koulutettujen työttömyys kasvaa

Työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut Helsingissä viime vuoden keväästä 5,5 prosenttia työministeriön mukaan. Maaliskuun lopussa työttömänä oli 28 213 helsinkiläistä, lähes 1 500 enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Samaan aikaan työttömyys on pysynyt koko maassa ennallaan. Työttömyys on kohdannut erityisesti koulutettuja työntekijöitä informaatiotekniikkaan liittyvillä aloilla.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömyysaste oli Helsingissä 7,5, Helsingin seudulla 7 ja koko maassa 9,3 prosenttia. Työministeriön mukaan työttömyysaste oli maaliskuun lopussa Helsingissä 9,2, Espoossa 6,5, Vantaalla 7,9 ja kehysalueella 6,6 prosenttia. Koko maan työttömyysaste oli 11,3 prosenttia. Helsingin seudulla naisten työttömyysaste oli 6,1 prosenttia ja miesten 8 prosenttia.

Opiskelijat ja kotiäidit muodostavat työmarkkinoiden reservin

Tilastokeskuksen mukaan lähes joka toinen työmarkkinoilta vuoden aikana kadonnut on kotia tai lapsia hoitamaan jäänyt nainen. Opiskelemaan on lähtenyt työmarkkinoilta poistuneista joka kolmas. Koko maan tavoin opiskelijoiden ja kotitaloutta hoitavien määrät kasvoivat alkuvuonna myös Helsingissä viime vuoden ensimmäiseen neljännekseen verrattuna.

Työllinen työvoima on laskenut tammi–maaliskuussa Tilastokeskuksen mukaan vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna Suomessa lähes 18 000 ja Helsingin seudulla noin 13 800 henkilöllä. Työvoimatutkimuksen mukaan Helsingin seudun työllisyysaste (15–64-vuotiaat) oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä noin 71,8 prosenttia, mikä oli vajaa kaksi prosenttiyksikköä matalampi kuin vuosi sitten.

Työkäisen väestön määrä pysyi lähes ennallaan. Helsingin työvoimaosuus, eli työvoiman osuus 15–74-vuotiaasta väestöstä, oli nyt 69,7 prosenttia. Vuotta aiemmin työvoimaosuus oli 1,7 prosenttiyksikköä korkeampi.

Ikääntyneiden asema työmarkkinoilla heikkenee

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi Helsingin seudulla vuoden ensimmäisellä neljänneksellä noin 3 prosenttia vuoden takaisesta; nuoria oli työttömänä 4 466 henkilöä. Eniten nuorisotyöttömyys kasvoi Vantaalla: 7,6 prosenttia.

Ikääntyneiden ja pitkäaikaistyöttömien tilanne työmarkkinoilla heikkeni entisestään. Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyi Helsingin seudulla 7,6 prosentilla. Yli vuoden työttömänä olleita oli nyt Helsingin seudulla 15 378 henkilöä, joista helsinkiläisiä oli noin 8 700 henkilöä.

Avoimia työpaikkoja seudulla vähäisesti

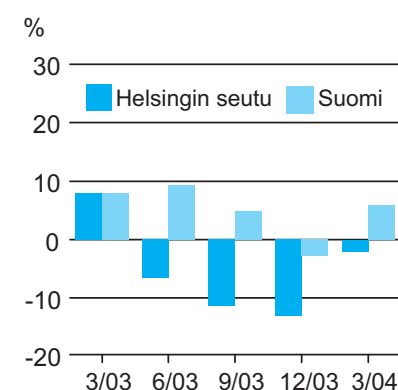
Työvoimatoimistoihin ilmoitettuja avoimia työpaikkoja oli Helsingin seudulla maaliskuun lopussa 6 504 eli noin 2 prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Koko maassa avoimia työpaikkoja oli vastaavana ajankohtana 38 153 eli lähes 6 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Helsingissä avoimia työpaikkoja oli maaliskuun lopussa saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Helsingin avoimista työpaikoista yli puolet oli palvelu- ja kaupalliselta alalta.

Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työllinen työvoima väheni Helsingin seudulla tammi–maaliskuussa rakentamisessa (–7,3 %), ravintola- ja majoitustoiminnassa (–10,7 %) ja rahoituksen sektorilla (–6,9 %) vuoden 2003 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna.

Loppukeväästä 2003 valmistui valtion määräaikausyksymystä käsittelevä muistio, jonka peruslinjauksia oli mm. se, että määräaikaisten määrää on vähennettävä valtiolla, ja että pysyvissä tehtävissä käytetään pysyviä palvelussuhteita. Tämä voisi osaltaan selittää sitä, että julkisen hallinnon työllinen työvoima kasvoi Helsingin seudulla vuoden ensimmäisellä neljänneksellä noin 6 prosentilla ja koko maassa lähes 3 prosentilla edellisvuoteen verrattuna.

Työvoimatoimistoihin ilmoitetut avoimet työpaikat

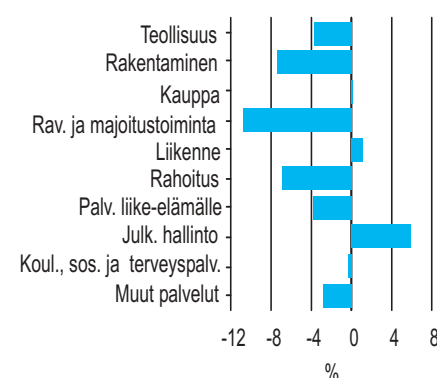
Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Työministeriö

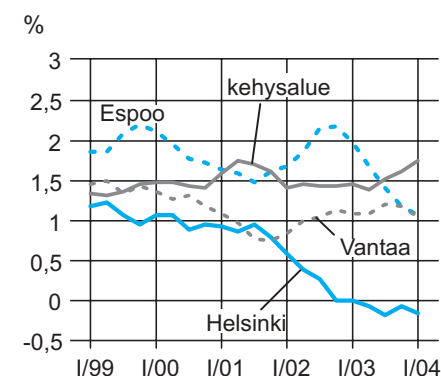
Työllinen työvoima toimialoittain Helsingin seudulla

Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Väestön nettomuutos Suhteellinen muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

VÄESTÖ

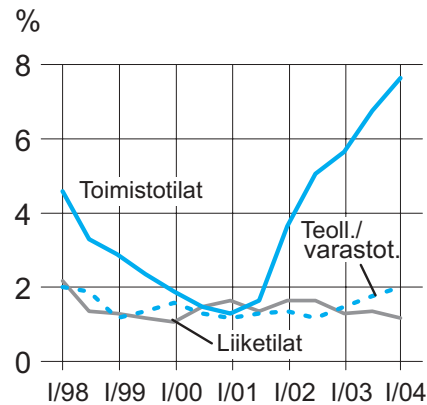
Pääkaupunkiseudun muuttotappio syvenee

Pääkaupunkiseudun kotimaisen muuttoliikkeen tappioksi kirjattiin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä –1 019 henkilöä. Väestön kokonaismuutos oli kuitenkin niukasti positiivinen, 128 henkilöä. Kotimainen muuttoliike oli alkuvuonna tappiollinen Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniiaisissa. Kehityksen suunta on harvinainen, sillä vain kerran aikaisemmin, vuonna 1989, lähtiöitä on ollut enemmän kuin tulijoita kaikissa neljässä kaupungissa. Helsinkiin muutetaan edelleen muualta Suomesta, mutta Helsingistä muutetaan pois erityisesti seudun muihin kuntiin. Espoon väkilukua kasvatti ulkomaan kansalaisten muuttovoitto (226 henkilöä tammi–maaliskuussa).

Lähimmistä kahdeksasta ympäryskunnasta Järvenpää oli ainoana hieman muuttotappiollinen. Silmiinpistävä on Kirkkonummen kotimainen muuttovoitto, 368 uutta asukasta. Myös Hyvinkää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula, Sipoo ja Vihti olivat voitollisia.

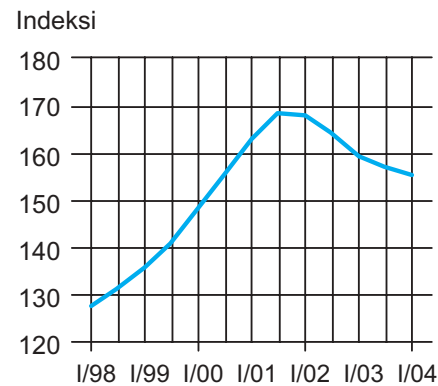
Asukaslukuun vaikuttavat maassa- ja maastamuuton lisäksi myös syntyvyys ja kuolleisuus. Helsingin luonnollinen väestönkasvu (syntyneet–kuolleet) oli 247 ihmistä. Espoossa syntyi peräti 500 ihmistä enemmän kuin kuoli, ja Vantaalla syntyneitä oli 384 enemmän kuin kuolleita. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Helsingin seudulla syntyi 3 744 vauvaa, eli 41 vauvaa enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana.

Tyhjien toimitilojen osuus (%) toimitilakannasta pääkaupunkiseudulla (syys- ja maaliskuun tilanne)

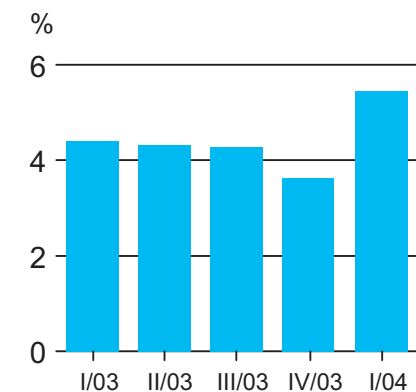
Lähde: Catella Kiinteistökonsultointi oy

**Toimistotilojen vuokrat Helsingin ydinkeskustassa
Indeksi (I/93=100)**

Lähde: Kiinteistötalouden instituutti ry

**Yleisen asumistuen saajat pääkaupunkiseudulla kauden lopussa
Muutos (%) edellisestä vuodesta**

Lähde: KELA

TOIMITILAMARKKINAT

Modernit toimistotilat vuokrataan nopeasti hyvään hintaan

Yleisesti ottaen Suomen kasvukeskuksissa toimistotiloista on ylitarjontaa eikä määrällistä lisätarvetta ole. Tyhjien toimisto- ja varastotilojen määrä on lisääntynyt, mutta toisaalta uudisrakentaminen on merkittävässä roolissa erityisesti pääkaupunkiseudulla. Jatkossa markkinoiden kannalta kiinnostavaa tulee olemaan se, missä määrin tilojen laatuun ja tehokkuuteen perustuva kysyntä suuntautuu uudistuotantoon. Jo nyt on nähtävissä, että modernien tilojen vajaakäyttö on selvästi keskimääräistä alempi (vrt. Ruoholahti 3,1 % ja Pitäjänmäki 30,2 %) ja vuokrausajat lyhempiä.

Toimistovuokrien kolme vuotta jatkunut laskusuuntaus näyttäisi olevan taittumassa. Helsingin keskustan toimistovuokrat laskivat vuositasolla 2,6 prosenttia, mutta kuluneella puolivuotisjaksolla laskua kirjattiin enää 1,2 prosenttia. Hyvien alueiden modernit tilat löytävät helposti vuokralaisia ja vuokratasot pitävät hyvin pintansa. Uusia vuokrasopimuksia onkin solmittu selkeästi totuttua ripeämpään tahtiin.

HYVINVOINTI JA PAHOINVOINTI

Asumistuen piirissä noin 8 prosenttia pääkaupunkiseudun asuntokunnista

Asumistukea voivat saada pienituloiset ruokakunnat. Asumistukea arvioidaan ruokakunnan jäsenten asumismenojen (vuokra, vesimaksut ja lämmityskustannukset), yhteenlaskettujen tulojen ja omaisuuden perusteella. Jos esimerkiksi helsinkiläisen nelihenken ruokakunnan bruttotulot ylittävät 2 565 euroa/kk, niin tulot estävät asumistuen saamisen. Esimerkkiperheen tapauksessa tuen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon 90 m² asunnon pinta-alasta.

Asumistuen saajien määrä lisääntyi maaliskuun lopussa pääkaupunkiseudulla 5,5 prosentilla viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Tuen saajia oli pääkaupunkiseudulla 35 553, ja heidän osuutensa asuntokunnista oli noin 8 prosenttia.

Tuen määräytymisperusteita muutettiin 1.1.2002 niin, että asumismenojen enimmäismäärät vastaavat paremmin vuokratasoa. Pienille asunnoille vahvistettiin omat enimmäisasumismenot. Helsingin muuta maata korkeammat kustannukset otetaan myös aiempaa paremmin huomioon, sillä Helsinki muodostaa oman kuntaryhmänsä.

Toimeentulotuen saajien määrä laskee

Toimeentulotuki on tarkoitettu tilapäiseksi ja viimesijaiseksi henkilön ja perheen vähintään välttämättömäksi toimeentuloa turvaavaksi etuudeksi. Tuen tarkoituksena on antaa myös mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan, joten tuen perusosaan voi sisältyä mm. pienet virkistys- ja harrastusmenot. Ensisijaisten etuuskien vireilläolo tarkistetaan tukea haettaessa.

Toimeentulotukea sai Helsingissä tammi–maaliskuussa 28 557, Espoossa 7 411 ja Vantaalla 8 459 henkilöä. Tuen saajien osuus väestöstä oli Helsingissä ja Vantaalla noin 5 ja Espoossa 3,5 prosenttia. Toimeentulotuen saajien määrä laski sekä Helsingissä että Espoossa, mutta kasvoi Vantaalla 2,4 prosenttia.

Kotihoidontuen saajien määrät ennallaan

Lakisääteistä kotihoidontukea saavien perheiden määrä on pysynyt pääkaupunkiseudulla lähes ennallaan. Tuen saamisen edellytyksenä on, että perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Tuki myönnetään vasta vanhempainrahakauden jälkeen, joten pääkaupunkiseudulla syntyneiden vauvojen määrän kasvu näkyy todennäköisesti tuen saajien määrässä vasta vuoden kuluttua. Kotihoidontukea maksetaan, kunnes nuorin lapsi täyttää kolme vuotta tai siirtyy kunnan järjestämään päivähoitoon, tai perhe valitsee yksityisen hoidon tuen.

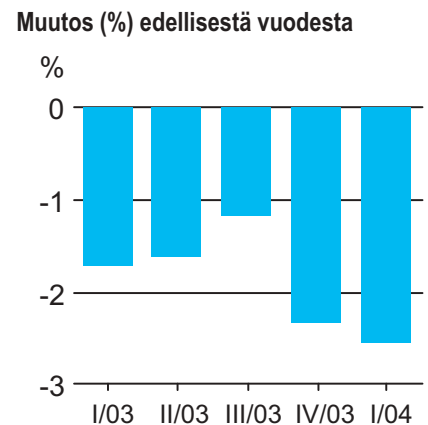
Subutexin takavarikkomäärät kasvaneet

Poliisin ja Tullin rekisteröimien huumausainerikosten määrä kasvoi viime vuonna noin 8 prosenttia edellisestä vuodesta. Huumausaineiden käyttörikosten määrä kasvoi merkittävästi, mutta törkeiden huumausainerikosten määrä pysyi lähes ennallaan. Voimakkaimmin huumausainerikokset lisääntyivät Etelä-Suomen läänissä, jossa myös törkeitä huumausainerikoksia kirjattiin edellisvuotta enemmän. Tammi–maaliskuussa poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä kuitenkin laski Helsingissä, jossa rikoksia kirjattiin 544 kappaletta.

Huumausainetakavarikoissa oli suurin lisäys huumausaineeksi luokiteltavan Subutexin takavarikkomäärässä. Niitä takavarikoitiin Suomessa viime vuonna 37 284 kappaletta, kun vuonna 2002 määrä oli vain 18 700. Muista takavarikoiduista aineista kasvoivat marihuanan, kannabiksen, kokaaiinin ja katin määrät. Sen sijaan hasista, heroiniä, amfetamiinia ja ekstaasia takavarikoitiin edellisvuotta vähemmän. (Keskusrikospoliisi, rikostietopalvelu)

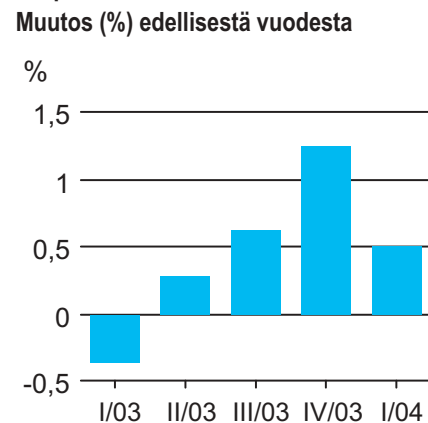
Myös omaisuusrikoksien määrä kääntyi pitkästä ajasta kasvuun Helsingissä. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä varkauksia kirjattiin 7 616 eli noin 7 prosenttia enemmän kuin edellisvuoden tammi–maaliskuussa. Myös väkivaltarikoksien määrä kasvoi. Niitä kirjattiin 1 200 kappaletta.

Toimeentulotuen saajat pääkaupunkiseudulla

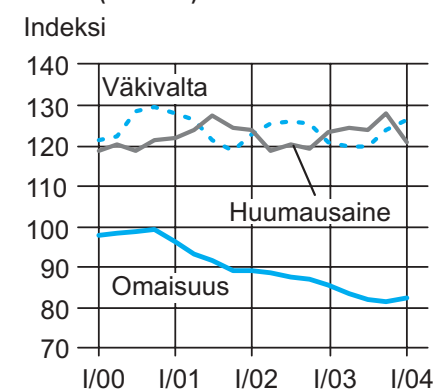
Lähde: Helsinki, Espoo ja Vantaa

Kotihoidontukea saavat perheet pääkaupunkiseudulla

Lähde: Helsinki, Espoo ja Vantaa

Poliisin tietoon tulleet rikokset Helsingissä

Lähde: Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Virosta Euroopan Unionin jäsen

Viro liittyi yhdessä yhdeksän muun maan kanssa Euroopan Unionin jäseneksi 1.5.2004. Uusista jäsenmaista se on lähinnä Suomea. Viron läheisyys merkitsee sitä, että jäsenyyteen liittyvät muutokset kuten verokilpailu, vapaa liikkuvuus ja rajoittamaton alkoholintuonti alkavat heti vaikuttaa Suomessa, ja varsinkin pääkaupunkiseudulla. Millaiset sitten ovat Viron EU-jäsenyyden vaikutukset?

Jäsenyydeltä odotetaan ennen kaikkea taloudellisia hyötyjä. Yleisesti uskotaan, että EU-jäsenyys lisää uusien jäsenmaiden houkuttelevuutta investointikohteina. Jäsenyys EU:ssa parantaa näiden maiden luotettavuutta ja vähentää riskejä samalla kun sen uskotaan kiihdyttävän talouskasvua. Yhdessä edullisen palkkatason kanssa nämä tekijät lisännevät investointeja. Viron kohdalla muutos ei todennäköisesti ole kuitenkaan kovin suuri, koska Viro on ennen EU-jäsenyyttä onnistunut houkuttelemaan runsaasti ulkomaisia sijoituksia – ennen kaikkea Suomesta ja Ruotsista.

Uudet jäsenmaat ovat Kyprosta ja Maltaa lukuun ottamatta siirtymätalouksia, joiden hintataso on edelleen vain noin 50 prosenttia vanhojen EU-maiden keskimääräisestä hintatasosta. Näin on myös Viron kohdalla. Viron alhainen hintataso houkuttelee suomalaisia ostoksille. Samalla se herättää pelkoja siitä, että suurten palkkaerojen vuoksi suomalaisia työpaikkoja siirtyisi Viroon. EU-jäsenyyteen liittyä kuitenkin keskeisesti ajatus taloudellisesta kehityksestä ja yhdentymisestä. Siksi on odotettavissa, että hinta- ja palkkaerot tasoittuvat vähitellen. Tällainen konvergenssikehitys vie kuitenkin pitkän ajan, noin 20 vuotta.

Muuttoliike Virosta jää vähäiseksi

Palkka- ja hintaerot luovat kannustimia myös työvoiman muuttoliikkeelle Virosta Suomeen. Periaatteessa virolaisten kannattaisi joko muuttaa Suomeen tai sitten työskennellä jonkin aikaa Suomessa ja sitten viedä säästönsä takaisin kotimaahansa, missä niiden ostovoima on suurempi. Käytännössä EU-jäsenyys mahdollistaa työvoiman lähes vapaan siirtymisen maasta toiseen.

Eri arvioiden mukaan Euroopan Unionin uusista jäsenmaista muuttaa tulevien vuosien aikana nykyisiin jäsenmaihiin 0,5–6,2 prosenttia uusien jäsenmaiden väestöstä. Mikäli kaikki kymmenen jäsenyydestä neuvottelevaa Keski- ja Itä-Euroopan maata (KIE-10-maat) liittyvät unioniin, tämä tarkoittaa 2–12 miljoonaa henkilöä. Arvioiden haarukka on huomattavan suuri, koska mitään varmaa tietoa asiasta ei ole. Muuttopotentiaali on suurinta Puolassa ja Romaniassa (jonka arvellaan liittyvän Euroopan Unioniin vuonna 2007). Viron osalta maastamuutto on todennäköisesti suuruusluokkaa 2–5 prosenttia väestöstä, eli 30 000–80 000 henkilöä, joista merkittävän osan voi odottaa muuttavan Suomeen – muista uusista jäsenmaista Suomeen tuskin muutetaan. Aikaisemman tutkimuksen perusteella voidaan päätyä valistuneeseen arvaukseen, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä Suomessa pysyvästi asuvien uusien EU-maiden kansalaisten määrä kasvaa 15 000–90 000

hengellä. Arvion vaihteluväli on huomattavan suuri, mutta on syytä huomata, että edes arvion yläpää ei merkitsisi kovinkaan merkittävää muuttoliikettä. Esimerkiksi 1990-luvun aikana Suomeen suuntautunut nettomuutto oli kokonaisuudessaan noin 50 000 henkilöä.

Muutokset Virossa

Talouden avautuminen, nopea kasvu ja EU-jäsenyys muuttavat nopeasti virolaista yhteiskuntaa. Selkein muutos liittyy nopeaan vaurastumiseen. Tässä suhteessa Viro on kehittynyt paremmin kuin mikään muu entisistä sosialistisista maista. Hakijamaista vain Baltian maat, Slovenia ja Unkari onnistuivat merkittävästi nostamaan elintasoaan EU:n keskiarvoon verrattuna 1990-luvun jälkipuoliskolla. Vuonna 2001 talouskasvu hakijamaissa oli kuitenkin keskimäärin nopeampaa kuin EU:ssa (osin siksi, että vanhat EU-maat joutuivat taantumaan). Kaikissa Baltian maissa BKT:n kasvu oli yli 5 prosenttia, siis varsin nopeaa. Jos kasvu jatkuu samankaltaisena, virolaisten tulotaso lähestyy Suomen ja muiden vanhojen EU-maiden tasoa nopeasti (ks. kuvio).

Nopeasta kasvusta huolimatta Virossa on ongelmia edelleen runsaasti. Vaurastuminen on ollut selvintä Tallinnassa, mutta Viron syrjäseudut ovat jääneet selvästi kehityksestä jälkeen. Tämä ilmiö on tietysti tuttu muuallakin; useimmissa maissa kehitys on ripeintä suurkaupungeissa.

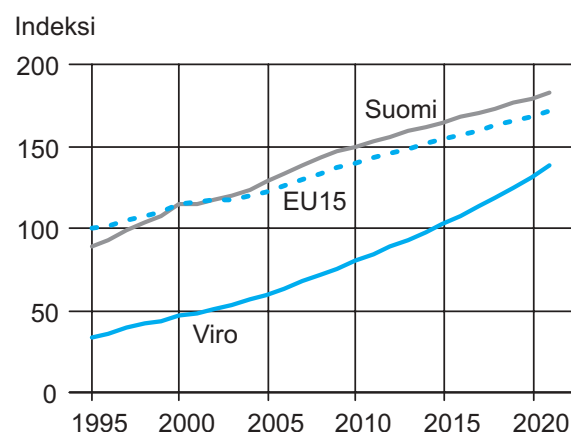
Uudet EU-maat ovat selvästi nykyisiä EU-maita köyhempiä. Osittain tämä johtuu siitä, että niiden talouden rakenne poikkeaa edelleen jonkin verran edistyneemmistä markkinatalousmaista. Puolan kohdalla tämä ero on suurin. Myös Virossa maatalouden ja teollisuuden työvoimaosuudet ovat edelleen huomattavan suuria (7 % ja 34 %), ja vastaavasti palvelusektori on suhteellisen kehittymätön. Tämän lisäksi työttömyys on korkea, ja huomattava osa väestöstä on työvoiman ulkopuolella. Viron suhteellisen vapaa ja dynaaminen talous ei ole onnistunut integroimaan koko väestöä työmarkkinoille; menestyjiä ovat olleet lähinnä hyvin koulutetut nuoret kaupunkilaiset.

Viron talous on haavoittuva

Viron talous voi edelleen kasvaa nopeasti, koska tuotantoa ja tuottavuutta voidaan kasvattaa ulkomaisten investointien avulla. Käyttämättömä työvoimapotentialia on myös suhteellisen paljon. Pidemmällä aikavälillä Viron kasvunäkymiä uhkaa kuitenkin väestön ikääntyminen ja supistuminen sekä maastamuuton että alhaisen syntyvyyden vuoksi. Maan sisäiset erot ovat myös niin suuria, että ne voivat haitata eteläisten ja itäisten osien kehitystä.

Viron talous kärsii Kiina-ilmiöstä enemmän kuin Suomi. 1990-luvulla Viroom siirtyi runsaasti yksinkertaista kokoonpanoteollisuutta alhaisen palkkatason houkuttelemana. Hinta- ja palkkatason nousun myötä tämä kilpailuetu on häviämässä – ainakin suhteessa Kiinaan ja kehitysmaihin. Toisaalta Virossa ei kuitenkaan ole riittävästi korkean osaamistason työpaikkoja eikä myöskään merkittävää suurteollisuutta.

Suhteellinen tulotaso Virossa, Suomessa ja EU15-maissa
EU15-maiden keskimääräinen BKT/asukas (1995=100)

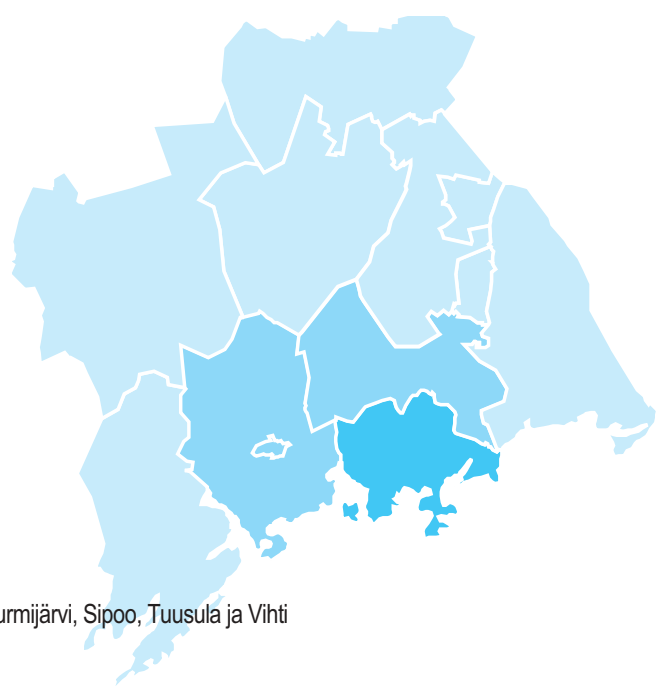
Viroa on kritisoitu suomalaisessa ja ruotsalaisessa keskustelussa epärealistisesta verokilpailusta. Viron tapaiselle maalle veroetujen käyttäminen pääomien houkuttelemiseksi on kuitenkin välttämätöntä. Lisäksi Viron verotus ei kokonaisuudessaan ole erityisen keveä. Virossa ei veroteta lainkaan yritysten jakamattomia voittoja. Siellä ei myöskään ole progressiivista tuloveroa eikä merkittävää auto- ja alkoholiverotusta. Toisaalta keskimääräinen tuloveroaste on kohtalaisen korkea, ja työnantajien sosiaalivakuutusmaksut jopa selvästi Suomen tasoa korkeammat. Virolainen yhteisö- ja osinkoverotus ei myöskään ole osoittautunut kilpailukyiseksi verrattuna suomalaiseen verojärjestelmään.

Viron talous onkin erittäin haavoittuva. 1990-luvun alusta lähtien Viron vaihtotaseen vaje on ollut erittäin suuri, ja tuonti on ollut jatkuvasti vientiä suurempi. Suuri vaihtotaseen vaje on rahoitettu ulkomaisella pääoman tuonnilla, ennen kaikkea länsimaisten yritysten suorilla sijoituksilla Viron talouteen. Suurimpia sijoittajia ovat olleet suomalaiset ja ruotsalaiset yritykset, jotka myös nykyään pitkälle kontrolloivat Viron talouselämää. Viron rahapolitiikka on perustunut nk. valuuttakatejärjestelmään, joka on pitänyt kruunun kurssin vakaana suhteessa euroon. Järjestelmän toimivuus on kuitenkin täysin perustunut sijoittajien luottamukseen, joka onneksi on säilynyt hyvänä. Vakauden lisäämiseksi Viron intressissä on mahdollisimman pikainen liittyminen eurojärjestelmään. Tähän onkin hyvät edellytykset, koska Viron taloutta on hoidettu hyvin.

Tallinna ja Helsinki

Viron liittyminen EU:n jäseneksi tänä vuonna ja todennäköinen euron käyttöönotto vuonna 2007 edistävät erityisesti Tallinnan ja Helsingin suurkaupunkialueiden integroitumista. Kaksoiskaupungista puhuminen voi olla liioittelua, mutta nykyistä tiiviimpi integroituminen lienee väistämätöntä. Käytännössä tämä tarkoittaa entistä laajempaa tavaroiden, palvelusten ja ihmisten liikkumista kaupunkien välillä. Yritykset ja kotitaloudet hyödyntävät kaupunkien välisiä hintaeroja ja liiketoimintamahdollisuuksia.

Molempien kaupunkien yhteisessä vaikutuspiirissä asuu noin kaksi miljoonaa ihmistä, joten kyseessä ei ole Euroopan ja Itämeren mittakaavassa suinkaan merkityksetön keskittymä. Lisäksi molempien pääkaupunkiseutujen taloudellinen kasvu on todennäköisesti varsin nopeaa – ainakin seuraavan 10 vuoden ajan. Suomen puolella tähän liittyy myös edelleen voimakkaana jatkuva alueellinen väestönkasvu sekä muuttoliikkeen että suhteellisen edullisen paikallisen ikärakenteen vuoksi. Helsingin ja Tallinnan alueesta voikin kehittyä merkittävä pohjoiseurooppalainen kasvukeskus, joka tarjoaa runsaasti työtä huippuosaajille, rakentajille ja erilaisille palveluelinkeinoille.

Aluejako

Pääkaupunkiseutu:	Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa
Kehysalue:	Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Sipoo, Tuusula ja Vihti
Helsingin seutu:	Pääkaupunkiseutu ja kehysalue
Uusimaa:	Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnat

Käsitteitä

Asunnon ostoaikomukset:

Niiden kotitalouksien osuus, jotka aikovat ostaa asunnon varmasti tai mahdollisesti seuraavan vuoden aikana.

Ilmanlaatuindeksi:

Ilman epäpuhtauksien (rikkidioksidi, typpidioksidi, häkä, otsoni ja hengitettävä pöly) kuukausittaisin maksimiarvoihin perustuva indeksi.

Julkisen liikenteen matkustajat:

Helsingin sisäisen liikenteen matkustajamäärä.

Kuolleisuus (eli kuolevuus):

Käsitteellä tarkoitetaan kuolemista ilmiönä, jonka väestöllistä vaikutusta tutkitaan, tai mitä tahansa mittalukua, joka ilmoittaa kuolleiden osuuden (yleensä promilleina) väestöstä tai jostakin väestönosasta.

Lento- ja laivaliikenteen matkustajat:

Lähteneet ja saapuneet matkustajat yhteensä.

Myynti:

Helsingin seudulla sijaitsevien yritysten arvonlisäveron alainen myynti.

Palkkasumma:

Helsingin seudulla sijaitsevien yritysten maksama palkkasumma.

Rikokset:

Väkivaltarikokset – poliisin tietoon tulleet henkeen tai terveyteen kohdistuvat rikokset sekä siveellisyyserikokset; Omaisuusrikokset – poliisin tietoon tulleet varkaudet, näpistyksen, ryöstöt, vahingon teot, moottoriajoneuvon luvattomat käytönnot, petokset jne.

Saldoluku:

Saldoluvulla suhdanne- ja kuluttajabarometrissä kuvataan odotuksia, ja se saadaan, kun myönteisten vastausten prosenttiosuuksista vähennetään kielteisten vastausten prosenttiosuudet. Positiivinen luku kuvaa optimistisia odotuksia.

Tuotanto:

Kuvaa alueen yritysten ja muiden yhteisöjen tuotannollista aktiiviteettia. 1) Helsingin seutu: Toimialoittaisten tuotannon kehitystä ennakoivien indikaattorien perusteella konstruoitu Helsingin seudun kokonaistuotannon ennakoiva kuvaaja. Tuorein katsauksessa esitettävä tieto perustuu indikaattoreiden ennakoarvoihin. Tietolähde: Kaupunkitutkimus. 2) Suomi: Tilastokeskuksen Kansantalouden neljännesvuositilinpäivän bruttokansantuote kiintein hinnoin lukuun ottamatta tuoreinta neljänestä. Tuorein neljännes on Kaupunkitutkimuksen laatima ennakoarvio.

Työnvälitystilasto:

Työministeriön tilasto, joka perustuu työnhakijoiden rekisteriin. Työvoimatutkimuksen ja työministeriön luvut poikkeavat: työvoimatutkimuksen työttömyysasteet ovat 2–3 prosenttiyksikköä pienempiä.

Työttömyysaste:

Työttömien osuus työvoimasta.

Työvoimatutkimus:

Tilastokeskuksen otospohjainen kuukausittain tehtävä haastattelututkimus. Työllisyyttä koskevissa toimialoittaisissa tiedoissa on pienten toimialojen kohdalla suurehko virhemarginaali.

HELSINGIN SEUDUN SUUNNAT

Ilmestyy vuonna 2004 viikoilla 10, 23, 36, 49

Toimitus ja julkaisija

Helsingin kaupungin tietokeskus

PL 5520

00099 Helsingin kaupunki

Faksi (09) 169 3200

www.hel.fi/tietokeskus/tilastoja/suunnat, www.ytv.fi

Lisätietoja:

Carolina Sierimo, Helsingin kaupungin tietokeskus, p. (09) 169 3193

carolina.sierimo@hel.fi

Tuula Lappalainen, Helsingin kaupungin tietokeskus p. (09) 169 3752

tuula.lappalainen@hel.fi

Ari Lainevuori, YTV, puh. (09) 1561 291

ari.lainevuori@ytv.fi

KUSTANTAJAT

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta
(YTV)

Helsingin kaupungin tietokeskus

Espoon tieto- ja tutkimuspalvelu

Vantaan tilasto- ja tutkimusyksikkö

Uudenmaan liitto

Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus

Helsingin kauppakamari